

Rättspsykiatriska synpunkter, i anslutning till ett nyligen avgifvet utlåt...

Nerander, Teodor,

46 H Br.

National Library
of Sweden

Med.
Statens
(B)

RÄTTSPSYKIATRISKA SYNPUNKTER, I ANSLUTNING
TILL ETT NYLIGEN AFGIFVET UTLÅTANDE

AF

TEODOR NERANDER

SÄRTRYCK UR HYGIEA 1909

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 520 442

Rättspsykiatriska synpunkter, i anslutning till ett nyligen afgifvet utlåtande.

Af Teodor Nerander.

För ej längesedan blef en person, som jag vill kalla X., häktad för sedlighetsbrott under förhållanden, som väckte berättigadt uppseende. Inför rätten anförde han, att han handlat under inflytande af ett sjukligt sinnestillstånd. Rätten infortrade Medicinalstyrelsens utlåtande, om och i hvad mån X. vid de åtalade brottens föröfvande må anses ha saknat förståndets bruk. Medicinalstyrelsen åter beslöt, att X. skulle i och för observation och undersökning intagas å *Lunds hospital*. Inom den lagstadgade observationstidens utgång ingafs af mig det af Medicinalstyrelsen infortrade utlåtandet, som med vissa uteslutningar är af följande lydelse:

Ur rättegångshandlingarna och ur den öfver X. förda journalen inhämtas i hufvudsak följande, som kan anses ha intresse med afseende å de föreliggande spörsmålen:

Från slutet af april 1908 till den 29 juni samma år hade expl. kommendering — — — —. Det var under denna tjänstgöring, som expl. gjorde sig skyldig till en af de åtalade handlingarna. Under sommaren 1908 deltog expl. i en för — — — — anordnad kurs vid — — — — skjutskola. På hösten samma år tjänstgjorde expl. såsom vakthafvande — — — —. Denna tjänstgöring slutade den 16 nov. 1908, och gjorde expl. då ansökan om 6 veckors tjänstledighet, enär han kände sig höggradigt öfveransträngd och i stort behof af hvila. Denna hans ansökan beviljades ej på grund af brist på officerare. Omedelbart därefter började expl. tjänstgöra ombord å — — — — där en beväringssafdelning undergick vapenöfning. Under denna tjänstgöring, natten till den 23 jan. 1909, gjorde sig expl. skyldig till den andra af de åtalade handlingarna.

Under den tid X. vistats i rannsakningsfängelset i Stockholm har han ej visat tecken till sinnessjukdom, enligt hvad som intygats af förste stadsläkaren M. Aspelin, som emellertid förklarar, att rannsakningshandlingarnas innehåll synes kunna väl motivera expl:s intagning på hospital för ytterligare observation.

Expl. är åtalad för sedlighetsbrott.

För detaljerna härvid hänvisar jag till rättegångshandlingarna. Om motivet till sitt ifrågavarande handlingssätt har expl. inför rätten anfört, att det kommit öfver honom någon slags mani, att han känt sig konstig och het, att han trott sig ha handlat under inflytande af något slags sinnestryck, att han befunnit sig i sådant sinnestillstånd att han tvingats till de ifrågavarande handlingarna o. s. v.

Under vistelsen å Lunds hospital har expl. städse med bestämdhet häfdat den uppfattningen, att hans tillvägagångssätt vid tillfällena ifråga vållats af en sinnets sjuklighet, af tvång. Här om har han yttrat, att han var alldeles som ifrån sig så till vida som han ej kunde låta bli göra hvad han gjorde, ehuru han något så när visste hvad han gjorde. Är nu denna expl:s skildring sann och öfverensstämmande med hvad han verkligen känt och erfärit, d. v. s. har expl. vid tillfällena i fråga handlat under ett sjukligt tvång, så bör det antagas, att han äfven vid andra tillfällen hos sig iakttagit tvångsliknande tillstånd i en eller annan form eller andra därmed likvärdiga symtom. I detta hänseende har expl. meddelat, att han alltifrån barndomen ibland gripits af ett oemotståndligt begär, drift, tvång (han ger olika uttryck för hvad han känt) att misshandla. Vid sex års ålder, då han en gång satt och lekte med en några år yngre flicka, greps han plötsligt af ett begär att lugga och nypa henne och gjorde så. Efter en liten stund kom expl. till sig själf, såsom han uttrycker det, och skämdes då och var mycket ledsen öfver sitt tilltag. — När expl. var omkring tio år, hände det ibland, under det han bodde på sommarnöje, att han helt plötsligt, då han satt och läste, öfverfölls af ett obetvingligt begär att slå djur. Jag pressades fram af tvånget att slå, säger expl. »Jag sprang ifrån alltsammans och täljde mig en käpp, hvarmed jag piskade och jagade korna. Ett tu tre kom det för mig: Hvad gör du egentligen, och då började jag skämmas.» Expl. uppger, att han ibland gripits af ett obetvingligt begär att kasta sten på fåglar, och att han gjort detta under en känsla af välbehag; efteråt har han alltid känt sig skamsen. — År 1897, då expl. under sommaren bodde på — — — gick han mycket ute och hjälpte till i landtbruket. Ibland när han körde, kunde det hända, att han utan anledning började piska hästarna. »Jag tyckte nästan finna behag däri», säger han. — 1906 vistades

expl. i — — — — skärgård i och för sjömätning. En gång, då han med några kamrater var i land på en holme, och kamraterna voro sysselsatta med att lägga upp kummel vid stranden, hade expl. gått upp på holmen för att kasta vatten. Då kom det plötsligen på honom, att han med en gren skulle slå fåren, som betade i närheten, och han fullföljde detta sitt inre tvång; efteråt skändes han. Expl. har varit djurvän, och han har ofta reflekterat öfver motsatsen mellan detta och begäret att miss-handla och funnit sitt tillvägagångssätt mycket märkvärdigt. Som kadett kunde expl. ibland ställa sig och hugga med stickerten i ett träd. »Det var ett tvång som kom öfver mig», säger han. Efteråt kunde han ej alls förstå hvarför han gjort så. Expl. har meddelat ytterligare några exempel liknande de härofvän nämnda, och hänvisar jag beträffande dem till journalen. Expl. säger sig ha haft svårare att behärska sig under kadett-tiden än senare. Under vistelsen å hospitalet har expl. en gång under en promenad öfverfallits af en tvångsliknande drift att slå efter några höns, som kommo i hans väg, men med uppjudande af stor ansträngning lyckades han behärska sig.

Expl. anför äfven andra exempel på tvång, hvaraf han besvärats. Det brukar ibland komma för honom siffertal, det har ej varit några bestämda räkneuppgifter utan endast fristående tal. »De dansa rundt för mig en stund», säger expl., »och jag kan ej bli fri från dem.» I allmänhet ha talen kommit för honom då han suttit för sig själf och läst eller under vakt-timmarna till sjöss. Om han då försökt leda tankarna in på andra banor, så ha talen likväl skjutit sig in i hans medvetande mot hans vilja på ett för honom obehagligt sätt samt verkat störande. Likvärdigt med de nyss anförda tvångsfenomenen torde ock vara hvad expl. säger sig ha erfarit här den 14 mars rörande dam-spelet, nämligen en under sagda dag upprepade gånger pinsamt framträdande föreställning om de svarta brickorna.

Såsom jag ofvan nämnt är expl. af den bestämda uppfattningen, att han vid de åtalade tillfällena handlat under inflytande af ett sjukligt tvång, en sjuklig drift. Detta af expl. karakteriserade tvång skall vid tillfällena ifråga ha uppkommit plötsligt, hvarigenom han ej längre hade förmåga af behärskning och af klart och målmedvetet tänkande; »det flög på mig» säger han, »det hela är mig fullkomligt ofattbart, inte skulle jag med berädt mod kunnat göra något sådant.»¹⁾ Af denna

¹⁾ (Ur journalen). »Det flög på mig», säger han, »det hela är mig fullkomligt ofattbart, inte skulle jag med berädt mod kunnat göra något sådant; om det hade varit på det sättet så hade jag ju kunnat sätta upp skäl för och emot, men därom kunde det ej vara tal. Om jag varit klar, skulle jag ha visat bort det, jag var ju förlofvad . . . och jag skulle ju snart gifta mig, och efteråt har det hela förefallit mig så vidrigt.»

skildring vill det synas, som om expl:s tillvägagångssätt bär patologisk prägel. Om det är att hänföra till tvångshandlingar i specialpsykiatisk mening eller är af annan patologisk innebörd, skall senare afhandlas.

Innan jag emellertid går vidare i undersökningen, bör jag närmare utreda några andra synpunkter rörande expl:s hälso-tillstånd. — Expl. har om sig meddelat, att han såsom — — — haft ett mycket strängt arbete med ofta återkommande natt-tjänstgöring utan tillfälle att tillräckligt hvila ut. Ibland har han varit så öfveransträngd, att han varit betänkt på att byta om lefnadsbana. Vid flera olika tillfällen lär han ha begärt tjänstledighet för att bli i tillfälle att bereda sig nödig hvila; den har emellertid ej beviljats. Tjänstgöringen — — — våren 1908 var särskildt ansträngande, och expl. kände sig ibland mycket öfveransträngd, detsamma var förhållandet under tjänstgöringen — — — och under hela det senaste året skall expl. därjämte ofta lidit af sömnlöshet. Också har hos expl. inställt sig en hel del nevrasteniska symtom utom dem som redan nämnts, såsom huvudvärk och blodrusningar åt hufvudet m. m.

De ifrågavarande nevrasteniska symtomen, isynnerhet vissa af dem, ha ock framträdt skarpt under expl:s vistelse å hospitalet, dock ej lika skarpt hela tiden, utan ha de markerat sig mera vissa perioder, mindre andra. Under sagda tid är det isynnerhet tvenne perioder af nedkommenhet, hvardera af några dagars förlopp, som ådragit sig uppmärksamheten, och som detaljeradt skildras i journalen. Härunder har expl. från att förut ha varit liflig och rörlig samt ganska förhoppningsfull, ehuru äfven då ej fri från en del nevrasteniska obehag, sjunkit ned i ett tillstånd af påfallande apati och hämning, åtföljda af depression, som varat flera dygn. Dessa nyssnämnda symtom ha framträdt med sådan styrka och duration, att de enligt min mening ej böra anses vara blott och bart en naturlig reaktion gent emot den vidriga belägenhet, hvori expl. genom åtalet och häktningen råkat, utan betraktar jag dem som uttryck för fullt tydliga episodiskt framträdande psykostillstånd hos en individ, hvars psykiska jämnviktsläge visat sig synnerligen labilt. Att detta senare är händelsen (labilt jämnviktsläge hos expl.), därför talar ock expl:s patologiska reaktion vid den med honom på grund af tandoperation företagna eterbedöfningen, hvarvid ringa etermängd användts. Den i journalen befintliga uppgiften, att expl. den 14 mars här besvärats af en synvilla, hvars förekomst gjort ett mycket pinsamt intryck på honom, ehuru han insett dess sjukliga innebörd, stöder det strax här ofvan gjorda antagandet af ett hos expl. befintligt sjukligt sinnestillstånd. I detta

sammanhang bör det sägas, att expl. synts vinnlägga sig om ett ärligt uppträdande, hvarigenom simulation ansetts utesluten.

Det sades härofvän att expl. besvärats af »blodrusningar» åt hufvudet, och skall han ha haft dylika allt ifrån skoltiden, ehuru han ej då fäst så stort afseende vid dem. De ha på senare åren varit intensivare och påkommit oftare än förr. Särskildt svåra skola de ha varit under det sista halfåret (före häktningen), och för tillkomsten af de åtalade handlingarna tillmäter expl. dem en afgörande betydelse. Om tillvägagångssättet mot Y. har expl. anfört följande: Under det att Y. var ute efter vatten, fick expl. plötsligt en svår blodrusning åt hufvudet, han kände sig konstig och het, och det kom för honom som ett tvång att han skulle »djäklas» med Y. Expl. kände då ingen sexualretning, den kom senare, men väl ett intensivt begär att misshandla, nypa; »det flög på mig», säger expl., »det var något slags tvång, jag kunde ej frigöra mig därifrån.» — Först efter en stund gick det upp för expl. att han gjort sig skyldig till otillbörligt handlingssätt, och då »vaknade både skammen och själfbevarelsedriften» säger expl. Angående tillvägagångssättet mot Z. har expl. anfört följande: Samma dag som han gjorde sig skyldig till ifrågavarande beteende hade han redan på förmiddagen haft en mycket häftig blodrusning åt hufvudet. Han var vid det tillfället sysselsatt med att kontrollera en skjutöfning; och tack vare den friska luften mildrades obehagen, så att han ej behöfde afbryta sin tjänstgöring. Strax före middagsmåltiden omkring klockan 5 e. m. förnyades blodrusningen; dess styrka minskades något under själfva måltiden. Vid 7-tiden blef han ånyo mera besvärad däraf. Expl. gick då ut och promenerade med en kamrat, och det gick öfver ganska skapligt, som han själf säger. Han hade ingen känsla af att något obehagligt skulle komma att inträffa. »Sedan jag sagt godnatt till kamraterna, satt jag ensam i — — — och tänkte skriva till — — — . Då kom plötsligt en mycket stark blodrusning, som var värre än de föregående; jag blef nästan yr i hufvudet, det kom för mig med tvingande makt att jag skulle »djäklas» med Z. — Expl. anser sig ha varit i saknad af klart medvetande och målmedvetet tänkande under betydligt längre tid vid det sista tillfället än vid det förstnämnda. Såsom stöd härför anför expl., att han, sedan Z. aflägsnat sig, gick af och an, försummade sin tjänsteplikt, hade ingen tanke på hvad som skett; »jag var alldeles borta, jag tänkte inte på någonting», säger han. Först vid förhöret följande dag började expl. få klart för sig innebörden af nattens händelser. Äfven under vistelsen å hospitalet har expl. besvärats af dylika blodrusningar eller kongestjoner åt hufvudet, hvilka ibland varit lindriga och kortvariga, ibland åter svårare

och mera protraherade. De ha observerats af både läkare och sköterskor härstädes, och hänvisar jag härutinnan till journalens daganteckningar.

Det kongestiva tillstånd, hvaraf expl. här besvärades den 9 sisl. mars, var särskildt påfallande genom sin styrka, i följd hvaraf expl. ej litade på sig själf, han befarade, att »någonting skulle inträffa», allt gick rundt för honom, han kände sig så konstig och han bad sköterskan hålla ögonen på honom o. s. v. Under ett af de ofvan angifna tillstånden af hämning, nedkommenhet och depression, hvilka iakttagits hos expl. här, öfverfölls han af något slags bortdomnande, som skall ha varat i omkring 10 minuter, hvarefter expl. började komma till sig igen, och säger sig expl. ej ha det ringaste minne af hvad som under tiden tilldragit sig. De kongestioner, hvilka inställt sig vid tiderna för de åtalade handlingarna, skola ha varit afsevärdt intensivare än de, af hvilka expl. besvärats här.

Af det anförda anser jag mig berättigad sluta till, att expl:s tillvägagångssätt mot Y. och Z. föranledts af patologiska motiv. Emellertid synes mig expl:s beteende därvid ej böra utan vidare karakteriseras såsom tvångshandling i special-psykiatrisk mening, enär ett öfvervägande för och emot ej lärar ha förekommit. Hos expl. förefinnas däremot en del symtom, som likna dem man plägar benämna epileptoida. Man får vidare ihågkomma, att i nevrastenien understundom påträffas kongestiva omtöckningstillstånd. Om expl:s sjukdomsyftning hör till endera af de nyss anförda eller möjligen till någon annan sjukdom, har på grund af den korta observationstiden ej kunnat bestämdt afgöras, och ett dylikt afgörande är från forensisk synpunkt ej alldeles nödigt. De åtalade handlingarna synas ha utförts i ett sjukligt sinnestillstånd närmast liknande det, som inom epilepsien benämnes »epileptisk automatism», hvarunder komplicerade handlingar ej sällan utföras, som i mångt och mycket ha prägeln af villkorliga och af omgifningen ofta tydas så, men ej äro sådana. På grund af att dylika sjukdomstillstånd så föga uppmärksammas, kunna ödesdigra misstag vid rättsförhandlingarna bli följden. Hvad beträffar expl:s sinnestillstånd har jag från en person, som vid tiden för sista åtalade handlingen vistades ombord å — — —, vunnit den upplysningen, att expl. kvällen före den 23:e jan. 1909 röjt ett visst vankelmod samt glömska af hvad som aftalats angående en till följande dag planerad ridtur. I dylika tillstånd af »automatism» äro sexuella förbrytelser ingalunda ovanliga, och äfven minnets funktion är mer eller mindre rubbad. Hos expl. är ock erinringen af en del detaljer rörande de åtalade tillvägagångssätten ofullständig, enligt hvad expl. vid upprepade förhör angifvit.

I likhet med hvad man ofta finner hos s. k. degenererade individer — och expl:s påbrå är tvifvelsutan starkt sjukligt — har könslifvet vaknat relativt tidigt hos expl. — — — — — Efter inträdd könsnognad har expl., enligt hvad han förklarar, aldrig gjort sig skyldig till homosexuella handlingar utom vid de ofvan angifna tillfällena, då han anser sig ha handlat under inflytande af ett sjukligt sinnestillstånd. Han har vidare bestämdt förklarar, att han ej hyser några som helst homosexuella tendenser.

Belastad och behäftad med psykiska stigmata — tvångs- fenomen och därmed likvärdiga symtom — allt mer och mer öfveranstängd under sista tiden utan möjlighet att hämta hvila och med ett könslif, som redan tidigt röjt aberrationer, har X., enligt min mening, gjort sig skyldig till de åtalade handlingarna under inflytande af svåra kongestjoner åt hufvudet, hvarigenom han vid tillfällena i fråga försatts i sådant sjukligt sinnestillstånd (sinnestörning), att han ej till sig visste, detta intygar jag härmed o. s. v.

Medicinalstyrelsens yttrande, dateradt den 23 nästlidne juli, är, med uteslutning af ingressen och delar af mitt utlåtande, af följande lydelse:

För egen del får Kungl. Styrelsen anföra följande:

Den slutsats, till hvilken öfverläkaren Nerander i sitt utlåtande kommit, synes närmast vara byggd på den tilltalades egna uppgifter. I hvarje fall finnes uti vittnesmålen angående den tilltalades uppförande vid de brottsliga gärningarnas begående intet som tyder på, att denne därvid befunnit sig i något *om- töcknings*stillstånd, och något i detta hänseende bevisande innebär gifvetvis icke heller den af en kamrat till den tilltalade lämnade uppgiften, att denne samma kväll, som den sist åtalade handlingen begicks, visat »ett visst vankelmod och glömska». Kungl. Styrelsen kan sålunda icke finna det vara styrkt, att den tilltalade vid någon af de brottsliga gärningarnas begående befunnit sig »i sådant sjukligt sinnestillstånd, att han ej till sig visste». Däremot synes det vara otvifvelaktigt, att den tilltalade är en i viss mån psykopatisk individ. Af den öfver honom vid Lunds hospital förda observationsjournalen framgår nämligen, att han företett åtskilliga sjukliga symtom af nevrastenisk art, såsom kongestion åt hufvudet, oförmåga till intellektuellt arbete, ett ytterst labilt jämnviktsläge med stämmingsväxlingar af ringa anledning och så vidare. Dessa symtom äro af den art, att de

icke kunna anses blott och bart vara en reaktion gent emot den sorgliga situationen, hvori den tilltalade genom upptäckten af sina brott blifvit försatt. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Kungl. Medicinalstyrelsen afgifva det utlåtande, att den möjligheten icke kan uteslutas, att X. vid de åtalade gärningarnas begående på grund af psykisk abnormitet varit i saknad af förståndets *fulla* bruk.

Stockholm den 23 juli 1909.

Då af hvad ofvan anförts framgår, att Medicinalstyrelsen kommit till ett annat resultat¹⁾ än jag i denna fråga, har jag ansett mig böra närmare utveckla de skäl, som förmått mig att intaga den i utlåtandet angifna ståndpunkten.

Att börja med skall jag något uppehålla mig vid vissa formella sidor af undersökningen af det skäl, att Medicinalstyrelsen icke funnit det vara styrkt, att den tilltalade vid någon af de brottsliga gärningarnas begående befunnit sig i sådant sjukligt tillstånd (sinnesförvirring), att han ej till sig visste. Vidare anför Medicinalstyrelsen, »att den slutsats, till hvilken öfverläkaren Nerander i sitt utlåtande kommit, synes närmast byggd på den tilltalades egna uppgifter». »I hvarje fall», heter det vidare i Styrelsens yttrande, »finnes i vittnesmålet angående den tilltalades uppförande vid de brottsliga gärningarnas begående intet, som tyder på, att denne därvid befunnit sig i något *omtöckningstillstånd*» o. s. v.

Rättegångshandlingarna innehålla visserligen inga vittnesmål till stöd för att X. vid de åtalade gärningarnas begående befunnit sig i ett sjukligt sinnestillstånd, men nyssnämnda sakförhållande kan ej sägas utgöra stöd för att X. vid tillfällena i fråga varit fullt frisk. I ett ej ringa antal fall, som göres till föremål för rättspsykiatriskt bedömande, äro upplysningarna rörande sinnesbeskaffenhet till den grad ofullständiga eller intetsägande, att däraf knappast

¹⁾ Utlåtandet är undertecknad af R. A. Wawrinsky, R. Stenbeck, E. Sederholm, K. Kjellberg och E. Åberg.

någon ledning för bedömandet står att vinna. Om genom förnyade vittnesmål och genom förfrågningar från trovärdiga personer luckorna ej kunna utfyllas, lär för rättspsykiatern ej återstå annat än att sammanställa de genom den kliniska iakttagelsen vunna resultaten med uppgifter från sjukhuspersonalens sida och från den tilltalade, i den mån dessa senare kunna tillmätas trovärdighet. Psykiatrin intager inom de medicinska vetenskaperna en särställning genom den omständigheten, att objektet för dess studium till stor del utgöres af en alldeles egenartad grupp af lifsfenomen, nämligen de psykiska företeelserna, hvilka — förnimmelser, föreställningar, sinnesrörelser, viljeimpulser o. s. v. — ej äro omedelbart tillgängliga för den objektiva iakttagelsen utan bli tillgängliga för så vidt man kan sluta till deras framträdande af vissa yttre förändringar hos individen såsom mimiska och andra åtbörder, meddelanden o. s. v. Häraf följer, att det subjektiva vid den psykiatriska undersökningen med nödvändighet spelar en framträdande roll. Man kan ej prestera direkta bevis för att t. ex. en patients uppgift om förekomsten hos honom af sinnesvillor är öfverensstämmande med verkliga saken. Det samma gäller om en hel del andra symtom, om vissa former af svindel, om ett inom rättspsykiatrin mycket beaktadt symtom, nämligen amnesien, om vissa tvångsfenomen m. fl. Förutsättningen för att en verklig betydelse skall kunna tillmätas uppgifterna om de upplefda sinnesvillorna resp. luckorna i erinringen o. s. v. är, att tilltro kan tillerkännas dem. Psykiatrin uppställer visserligen ett flertal från hvarandra afgränsade sjukdomstillstånd, men likväl nödgas man till ej ringa del röra sig med sannolikheter, något som måste tagas med i räkningen vid den kliniska analysen och vid försöken att draga slutsatser. Äfven om det kan tänkas ligga i en anklagad persons intresse att framställa sitt sakläge i gynnsam dager, har man å andra sidan ej utan vidare rätt att mottaga hans uppgifter blott och bart med misstro, men väl med kritik. Det gäller för den undersökande att under undersökningens gång vinna, så vidt möjligt, ett bestämdt omdöme om expl:s tillförlitlighet.

Att expl. under observationstiden visat en del i journalen närmare beskrifna psykopatiska symtom, hvilka varit af den styrka och duration, att de enligt min mening ej böra anses vara enbart en naturlig reaktion gent emot den vidriga belägenhet, hvori han genom åtalet och häktningen råkat, har jag angifvit i mitt utlåtande, och jag betraktar dem vidare såsom uttryck för fullt tydliga episodiskt framträdande psykostillstånd. Detta påstående torde ej kunna jäfvas. Hos expl. ha under observationstiden iakttagits kongestjoner åt hufvudet, både lindriga och intensiva, hvilka utförligt skildras i journalen, och på hvilkas förekomst jag lägger synnerlig vikt. De äro ock särskildt framhållna i mitt utlåtande. Det kongestiva tillstånd, hvaraf expl. å hospitalet besvärades den 9 mars detta år, var särskildt påfallande genom sin styrka (se utlåtandet), hvilket äfven framgår däraf, att expl. ej vågade lita på sig själf, han befarade att något skulle inträffa (d. v. s. att han skulle företaga någon straffvärd handling), allt gick rundt för honom, han kände sig konstig o. s. v. Den 2 därpå följande april, då expl. befann sig i ett tillstånd af sjuklig hämning, nedkommenhet och depression, öfverfölls han af något bortdomnande, som varade omkring 10 minuter, hvar efter expl. började komma till sig igen, utan att likväl, enligt hvad han påstår, ha den ringaste erinring af hvad som tilldragit sig under tiden. Sannolikt har detta tillstånd med ty åtföljande amnesi släktskap eller är likvärdigt med de förut angifna kongestiva tillstånden. Dylika patologiska tillstånd som de nu nämnda, hvilkas objektiva prägel ej lärer kunna förnekas, böra enligt min mening ej affärdas helt kort med att endast jämnställas med eller ställas i raden af vissa anförda nevrasteniska eller nervösa symtom såsom skett i Medicinalstyrelsens yttrande. De äro, anser jag, uttryck för häftigt ingripande och omhvälfvande moment i den psykiska verksamheten och förtjäna därför ett alldeles särskildt beaktande. De lära ej heller få anses vara några enstaka företeelser i expl:s lif, hvilket framgår af journalanteckningen för den 14 april detta år, där det meddelas, att en namngifven kamrat till expl. äfven-

som expl:s far observerat, att expl. emellanåt besvärats af blodrusningar åt hufvudet.

Enligt af expl. lämnade meddelanden skola blodrusningarna ha påkommit oftare under senare åren än förr. Särskildt svåra skola de emellanåt ha varit under sista halfåret (före inmanandet i häkte). Den frågan framställer sig då, om och i hvad mån individen kan ha påverkats af dem i sitt sätt att te sig, att handla. Jag vill då först hänvisa till de iakttagelser, som å hospitalet gjorts å expl. den 9 mars och 2 april (se uppgifterna härofvan i mitt utlåtande). Att vid båda tillfällena en tydlig medvetenhetsrubbing förelegat, kan ej bestridas, och jag vågar vidare påstå, att expl:s själfbestänningsförmåga vid det förstnämnda tillfället varit höggradigt inskränkt, vid det senare upphäfd. Om nu en rättsvidrig handling t. ex. vid det sistnämnda tillfället kommit till utförande från expl:s sida, så hade den enligt min åsikt bort hänföras under sådant lagrum, att straff-påföljd ej ägde rum. — När nu expl. förklarar, att han under sista året varit öfveransträngd, kroppsligen och andligen, att han isynnerhet under nämnda tid besvärats af kongestioner åt hufvudet (läkaren ombord å pansarbåten — — — har i december 1908 sett expl. vara kongestionerad åt hufvudet, journalant. ¹⁴/₄ 09), än svårare, än lindrigare, och att han vid tiderna för de åtalade handlingarna särskildt svårt ansatts af sådana¹⁾, så frågas: har man rätt att utan vidare affärda hans uttalanden med: »det är ej styrkt, alltså kan hänsyn därtill ej tagas o. d.?» Jag anser det ej. Expl. har å hospitalet varit föremål för en ytterst noggrann observation, och vid de ofta företagna detaljerade undersökningarna, som med honom ägt rum, har han städse gjort intrycket att säga hvad han ansett vara sant och rätt utan att göra sig skyldig till motsägelser eller simulatoriska försök. Han har vidare beträffande den första af de åtalade handlingarna²⁾ själf angifvit sig.

¹⁾ I journalens status præsens finns en detaljerad skildring, som ej lämpar sig för publicerande här; jag hänvisar för öfrigt till mitt utlåtande härofvan.

²⁾ Våren eller sommaren 1908.

Härtill kommer, att han i kamratkretsen åtnjutit godt anseende. De af expl. lämnade, nyss åsyftade uppgifterna motsägas ej vare sig af den sjukdomsbild expl. här företett eller af den kliniska erfarenheten. — Därför är den möjligheten ej utesluten, att expl. vid de åtalade handlingarnas begående befunnit sig i sådant sjukligt sinnestillstånd, att han ej till sig visste, och jag anser sannolikhet föreligga härför.

I Medicinalstyrelsens yttrande förekommer följande passus: »I hvarje fall finns uti vittnesmålen angående den tilltalades uppförande vid de brottsliga gärningarnas begående intet, som tyder på att denne därvid befunnit sig i något *omtöckningstillstånd*» o. s. v. Jag har ej håller påstått, att expl. skulle ha varit *omtöcknad*, och där ordet »sinnesförvirring» förekommer i slutet af mitt utlåtande, är det, helt naturligt, användt *i lagens* mening och likvärdigt med sådant sjukligt sinnestillstånd, hvarigenom tillräkneligheten upphäfves. Men jag har under framhållande af vissa differentialdiagnostiska synpunkter, därvid de epileptoida tillstånden berörts, yttrat, att kongestiva omtöckningstillstånd understundom påträffas äfven i nevrastenin. Jag har vidare yttrat, att de åtalade handlingarna synas ha utförts i ett sjukligt sinnestillstånd närmast liknande det man inom epilepsin benämner epileptisk automatism, hvarunder komplicerade handlingar ej sällan utföras, som i mångt och mycket ha prägeln af villkorliga och af omgifningen tydas så, men ej äro sådana o. s. v. Det är nämligen att märka, att det genom Siemerlings och andra författares iakttagelser under senare åren blifvit påvisadt angående den epileptiska sinnessjukdomen, att omtöckningen och medvetlösheten ofta ej äro skarpt utpräglade, och att då endast en mer eller mindre uttalad medvetenhetsrubbnings föreligger. Man har därför ej rätt att i liknande eller närstående sjukdomstillstånd — och dit räknar jag föreliggande fall, där kongestion åt hjärnan bör anses hafva legat till grund för det hos expl. iakttagna sjukliga sinnestillståndet — städse fordra förekomsten af utpräglad omtöckning eller

sinnesförvirring i specialpsykiatrisk mening för att straffpåföljden skall bortfalla.

Sedan mitt utlåtande öfversändts till Medicinalstyrelsen i slutet af april. insände jag, därtill anmodad, någon dag i juni 1909 till Medicinalstyrelsen, fortsättning af den öfver expl. förda journalen. En daganteckning i denna journal-fortsättning skall jag tillåta mig återge här. Den $\frac{12}{5}$ — — i dag på morgonen fick expl., under det han badade, en blodrusning (kongestion) åt hufvudet, hvilken iakttofs af en sköterska. Expl. blef helt plötsligt blossande röd i ansiktet. Efter en liten stund blef han alldeles blek och svettades intensivt. Det hela varade enligt sköterskans uppgift ungefär en kvart. Expl. låg därefter till sängs hela förmiddagen, och blodrusningen upprepades ej. Expl. säger sig ha blifvit alldeles yr i hufvudet, då blodrusningen inträdde, och han anser, att den var mycket intensiv, äfven om den ej var så stark som den, som står beskrifven i daganteckningen för den 9 mars.

Af denna iakttagelse försvagas ej min förut angifna ståndpunkt, utan fastmer stärkes jag däri.

Då man i ett undersökningsfall som det föreliggande rör sig med flera osäkra faktorer, synes man ej kunna komma längre än till sannolikhetsresultat, något hvaråt jag gifvit uttryck i mitt utlåtande genom användande af uttryck sådana som: jag anser, det synes. Och ifrån sannolikhets-synpunkt ställer sig saken för mig så, att jag finner öfvervägande skäl tala för den slutsats, hvartill jag i mitt utlåtande kommit.

Det kunde vara en del andra synpunkter, som i anslutning till ofvanstående förtjänade belysas, såsom de olika rättsliga konsekvenserna för den tilltalade i ena eller andra alternativet, det rättspsykiatriska bedömandet af sexuella förbrytelser o. s. v., men härmed skall få anstå till annat tillfälle.

ämnesföreläsning i specialpatent i mening för att ställa
 på följande sätt:

Sedan mitt uttalande öfverlämnade till Medicinalstyrelsen
 i slutet af april i år, och jag därtill sammanfattning af den öfver-
 i juni 1909 till Medicinalstyrelsen, förtäring af den öfver-
 öfver följande journalen. En hänsyn till i denna journal-
 förtäring skall jag tillstå mig återge här. Den
 — i dag på morgonen och öfver under det som pågår
 en påströmming (kongestion) af luftvägarna, hvilken tillförs af
 en skötare. Kzpl. för det blöddigt blod som för
 anslutet. Efter en liten stund blir han alldeles blek och
 svettas intensivt. Det hela varar en halvt timme
 uppgår ungefär en kvart. Kzpl. jag berättar till sängens bän-
 förändring och blodströmming upprepas sig. Kzpl. säger
 sig ha blivit alldeles blek under det blodströmming in-
 träffade och han säger till mig att mycket intensivt blö-
 om den (Kzpl.) var så stark som den som beskriver i

Stockholm 1909, Isaac Marcus' Boktr.-Aktieförlag

dagantagningar för den 3 maj

Al. denna förtäring förvaras i min förtäring

skadligt utan lastning ställes på det

— Det man i ett undersökningstillfälle som det förtäring

för sig med följande öfverlämnade sages man vilken

komma häftryck för till sannolikhetsförhållanden något för att jag

något uttryck i mitt uttalande genom användande af uttryck

sådana som: jag anser det vara. Och från sannolikhets-
 sannolikhets ställer sig saken för mig så att jag händer öfver-
 vägrande skall tala för den sistnämnda berättelsen i mitt ut-
 talande följande

— Det kunde vara en del andra punkter som till-
 stundning till oförståelse förtäring på grund af som de öfver-
 tilläggs förklaringsarna för den tillfälliga i en annan artikel

uttrycket, det tillägg till uttrycket, betydandet af uttrycket

förtäring som: men däremot skall förtäring till annat

tilläggs förklaringsarna till den — förtäring som:

till jag själv kunde vilken uttrycket till förtäring till förtäring

— förtäring som: förtäring till förtäring till förtäring

till förtäring som: förtäring till förtäring till förtäring

